

dání zákona č. 1/1888 ř. z. zakládal se nárok na náhradu škody v zásadě jen na zavinění třetí osoby ať úmyslném anebo z nedbalosti. Bylo-li proto použito v § 47 slov »vorsätzlich« a »Verschulden«, odpovídalo to tehdejšímu stavu zákonnému, zejména také tehdy již účinnému zákonu o ručení železnic č. 27/1869 ř. z., jenž zavinění železnice předpokládá a jež zákonodárci nepřehlédli, neboť o něm výslovně se činí zmínka ve vysvětlivkách k osnově zákona o úrazovém pojištění dělnickém (str. 23). Železniční zákon č. 86/37 Sb. z. a n. nevychází ovšem již z předpokladu zavinění železnice (§ 196) a upravuje v § 197, odst. 3 nárok nositelů pojištění proti železničnímu podniku zvlášť. I když zákony o jízdě motorovými vozidly byly vydány dlouho po účinnosti zákona o úrazovém pojištění dělnickém, jest je podřaditi pod pojem »platných zákonných předpisů«. Těmito slovy nebyly míněny jen zákony, které byly v platnosti v době vydání zákona o úrazovém pojištění, nýbrž veškeré zákony tehdejší i budoucí upravující otázku náhrady škody za poškození tělesné. Jak řečeno, zákon o úrazovém pojištění dělnickém byl vydán k ochraně dělníků a nebylo jeho účelem snížení nárok dělníků na náhradu škody způsobené podnikovým úrazem proti nároku na náhradu škody způsobené jinak než podnikovým úrazem. Není proto pochybnosti, že pojištění přísluší podle § 47 odstavec 2 zákona o úrazovém pojištění dělnickém proti třetím osobám, uvedeným v § 47 odstavec 1 téhož zákona, nárok na náhradu škody způsobené podnikovým úrazem za těchto zákonných a skutkových předpokladů, jako kdyby šlo o nárok na náhradu škody způsobené nepodnikovým úrazem. Platí proto v tom směru i všechna jiná zákonná ustanovení o náhradě škody za tělesné poškození vydaná po účinnosti zákona o úrazovém pojištění dělnickém a tudíž i později upravující ručení (odpovědnost) za pouhý výsledek a nikoliv jen za zavinění.

Přešla-li část nároků pojištěnce podle § 47 odstavec 2 zákona o úrazovém pojištění dělnickém na pojišťovnu postupem ze zákona, jsou její práva co do postoupené části podle § 1394 obč. zák. totožná s právy pojištěnce a přísluší pojišťovně tento nárok za týchž skutkových a zákonných předpokladů, za kterých přísluší i pojištěnci zbytek nároku proti třetím osobám.

Dr. A. Hochberger.

Nárok na náhradu škody podle § 364a) obč. zák. přísluší jen vlastníku nemovité věci, a to jen pro poškození věci nemovité a jejího příslušenství, a nikoliv pro poškození věci movitých a tělesné. Nárok ten je osobním nárokem poškozeného vlastníka a nikoliv nárokem věcným.

(Plenární rozhodnutí ze dne 11. června 1938, Pres. 1447/37).

V neuveřejněném rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 20. května 1937 Rv I 2320/ byla vyslovena zásada,

a) že k žalobě na náhradu škody podle § 364 a) obč. zák. jest

oprávněn nejen držitel pozemku (Grundbesitzer) v užším smyslu, t. j. vlastník pozemku, nýbrž i dočasný uživatel sousedního pozemku, jako na př. pachtýř nebo nájemce, třebaže nejsou věcnými držiteli;

b) že majitel horního nebo úředně schváleného zařízení na sousedním pozemku má hraditi odškodné nejen za poškození věci, ale i za vážnější poškození lidského zdraví, tedy nejen hraditi škodu věcnou, ale i újmu na osobě.

Naproti tomu bylo v neuveřejněném rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 3. října 1923 Rv II 316/23 vysloveno v rozporu se zásadou pod a) uvedenou, že k žalobě podle § 364 a) obč. zák. jest legitimován pouze vlastník pozemků, nikoliv jeho pachtýř. V rozhodnutích č. 6374 a 14739 Sb. n. s. vycházel nejvyšší soud rovněž z názoru, že odškodné podle § 364 a) obč. zák. přísluší jen vlastníku pozemku, sousedovi. V rozhodnutí Rv II 316/23 bylo pak dále vysloveno, že nelze právo k žalobě podle § 364 a) obč. zák. postoupiti bez současného postupu vlastnictví pozemku, kdežto v rozhodnutí č. 14739 Sb. n. s. byla vyslovena zásada, že nárok na náhradu škody podle § 364 a) obč. zák. způsobené dolováním jest osobním právem vlastníka poškozené nemovitosti, nikoliv právem věcným.

Co se týká zásady pod b) uvedené, jest řečená zásada v souladu s rozhodnutím č. 2723 Sb. n. s., kde bylo vysloveno, že ustanovení § 364 a) obč. zák. se vztahuje i na poškození lidí, jest však ve zřejmém rozporu se zásadou vyslovenou nejvyšším soudem v pozdějším rozhodnutí č. 6374 Sb. n. s., které zastává stanovisko, že předpis § 364 a) obč. zák. se týká pouze věcné škody.

V zájmu jednotnosti nálezů nejvyššího soudu předložil první prezident nejvyššího soudu tyto sporné otázky podle § 12, odst. 2, zákona ze dne 16. dubna 1919, č. 216 Sb. z. a n. zesílenému senátu, který se usnesl na právních větách v čele uvedených.

D ů v o d y: I. Otázka, zda nároky podle § 364 a) obč. zák. přísluší jen vlastníku sousedního pozemku, či také osobám jiným, zejména nájemci a pachtýři, jest sporná nejen v judikatuře, jak z předem uvedeného plyne, nýbrž i v literatuře.

Aby sporná otázka mohla býti bezpečně řešena, jest zjistiti, komu zamýšlel zákonodárce poskytnouti oprávnění plynoucí z ustanovení § 364 a) obč. zák.

Mezi zákonná omezení vlastnictví patří případy t. zv. práva sousedského, o nichž jednájí §§ 364, odst. 2, 364 a) a 364 b) obč. zák., jež zařaděny byly do druhé hlavy prvního oddílu druhého dílu obč. zák., jednájící o právu vlastnickém, §§ 11 a 12 třetí dílčí novely (cís. nař. z 19. března 1916, č. 69 ř. z.). Z vysvětlivek (odůvodnění) k třetí dílčí novele, str. 33, plyne, že ustanovení o sousedském právu byla pojata do občanského zákoníka, aby sjednána byla jistota, jak dalece ručení za zásahy činnosti na jednom pozemku na pozemky sousední má v zápětí soukromoprávní odpovědnost, a že tu jde především o slušné vyrovnaní

mezi zájmy pozemkového majetku (des Grundbesitzers) a průmyslem, jehož provoz působí na jeho místní okolí rozmanitým způsobem. Podle zprávy komise panské sněmovny pro věci justiční o předloze zákona na změnu a doplnění některých ustanovení všeobecného občanského zákoníka, str. 162 a 163, šlo u těchto zákonných ustanovení zvláště o to, nalézt správnou střední cestu mezi odvrácením vzájemného poškozování a obtěžování jednotlivých pozemkových vlastníků (Grundeigentümer) a umožněním činnosti národohospodářsky nepostrádatelných výrobních podniků. Z téže zprávy (str. 163) plyne, že vzorem pro předpis druhého odstavce § 364 obč. zák. byl § 906 německého obč. zákona, který mluví o vlastníku pozemku (Eigentümer des Grundstückes). Ve zprávě komise panské sněmovny k § 364 a) obč. zák. se pak uvádí, že zásada vyslovená v druhém odstavci § 364 obč. zák. vyžaduje dalšího omezení, jde-li o zásahy vyvolané zařízením úředně schváleným. Jest proto ustanovení § 364 a) obč. zák. jen rozšířením omezení sousedských práv vůči zařízením horním a zařízením úředně schváleným. Z toho plyne, že úmyslem zákonodárce bylo poskytnouti ochranu podle § 364 obč. zák. a nárok na náhradu škody podle § 364 a) obč. zák. vlastníku sousedního pozemku a že zákon pod slovem »vlastník pozemku« (Eigentümer eines Grundstückes) v druhém odstavci § 364 obč. zák., a pod slovem »držitel pozemku« (Grundbesitzer) v § 364 a) obč. zák. vyrozumívá jednu a tutéž osobu, t. j. vlastníka sousedního pozemku.

I když zákon mluví v těchto zákonných ustanoveních o vlastníku pozemku, jest slovy těmi vyrozumívati nejen toho, kdo vlastní právě jen nějaký pozemek, nýbrž každého, kdo jest vlastníkem nějaké nemovité věci. Náš občanský zákoník v kapitole o vlastnictví (§§ 353 a násl.) nemluví o vlastnictví pozemkovém, nýbrž rozeznává vlastnictví k nemovitým věcem a vlastnictví k věcem movitým. Naproti tomu německý občanský zákoník ve svém oddílu jednajícím o vlastnictví (§§ 903 a násl.) mluví o vlastnictví pozemkovém na rozdíl od vlastnictví k věcem movitým¹⁾. Užívá proto německý zákoník v § 906, jenž byl vzorem pro druhý odst. § 364 našeho obč. zákoníka, slov »Eigentümer eines Grundstückes«. Třetí dílčí novela pak podle tohoto svého vzoru pojala do nového ustanovení druhého odstavce § 364 obč. zák. totéž slovo »Eigentümer eines Grundstückes«, čímž chtěla slovem tím zřejmě vystihnouti totéž, co pod slovem tím vyrozumívá německý obč. zákoník, t. j. vlastníka nemovitých věcí. Ježto pak, jak předem bylo doličeno, slovem »držitel pozemku« (Grundbesitzer) v § 364 a) (Eigentümer eines Grundstückes) v druhém odstavci § 364 obč. zák., jest přiznati nárok na náhradu škody nejen vlastníku pozemku, nýbrž vlastníku každé nemovité věci.

Jde nyní o to, zda oprávnění podle druhé věty § 364 obč. zák. a nároky na náhradu škody podle § 364 a) obč. zák. příslu-

¹⁾ Srov. Klang, Bemerkungen, str. 29.

šejí také jiným osobám kromě vlastníka. Vzorem dílčí novely pro úpravu práva sousedského bylo pouze ustanovení § 906 německého obč. zákoníka, jenž výslovně mluví toliko o vlastníku pozemku, a zařadila novela předpisy o právu sousedském do druhé hlavy obč. zákoníka mezi jeho ustanovení o omezení vlastnictví. Naproti tomu nepřevzala novela další ustanovení německého zákoníka, jež v §§ 1004, 1027, 1065, 1090 a 1134 přiznávají právo zákazu, o němž jest řeč v druhém odstavci § 364 obč. zák. i osobám ze služebnosti oprávněným a hypotekárním věřitelům. Z toho plyne, že úmyslem zákonodárce bylo nepřiznati těmto osobám oprávnění podle druhého odstavce § 364 obč. zák. a tudíž rovněž ne nároky na náhradu škody podle § 364 a) obč. zák., kteréžto ustanovení, jak bylo doličeno, jest jen rozšířením omezení práv sousedských vůči zařízením horním a zařízením úředně schváleným, neboť si nelze jinak vysvětliti, proč by byl zákonodárce, je-li muž byl vzorem pro ustanovení o právu sousedském německý zákoník občanský, nebyl převzal i uvedená další ustanovení německého občanského zákoníka, kdyby byl chtěl ochranu práva sousedského poskytnouti i osobám jinak věcně oprávněným. Jest proto vycházeti z toho, že podle platného práva přísluší oprávnění podle druhého odstavce § 364 obč. zák. a tudíž i nároky na náhradu škody podle § 364 a) obč. zák. jen vlastníku nemovité věci a jejího příslušenství a nikoliv osobám jinak věcně oprávněným. Nepřiznává-li zákonodárce nároky ty osobám věcně oprávněným mimo vlastníka, tím méně bylo úmyslem zákonodárce přiznati je nájemci a pachtýři jako osobám pouze obligálně oprávněným.

Další otázkou je, zda nárok podle § 364 a) obč. zák. jest osobním právem vlastníka poškozené nemovitosti, či zda je právem věcným. Při řešení této otázky jest vycházeti z toho, že jde o nárok na náhradu škody. Nárok na náhradu škody může příslušet jen tomu vlastníku, v jehož majetku zásahem horního podniku nebo úředně schváleného zařízení škoda vzešla. Stejně nároky musí ovšem příslušet i universálním nástupcům poškozeného vlastníka, nikoliv však jeho singulárním nástupcům, leč by na ně také tyto nároky přešly.²⁾

III. Ježto jak bylo pod I. doličeno, zamýšlel zákonodárce druhým odstavcem § 364 obč. zák. a § 364 a) chrániti jen nemovitý majetek, lze se proto podle § 364 a) obč. zák. domáhati náhrady škody jen pro poškození nemovité věci a jejího příslušenství, nevztahuje se však ustanovení § 364 a) obč. zák. na poškození věcí movitých a lidí.

IV. Tímto rozhodnutím byly řešeny toliko nároky na náhradu škody podle § 364 a) obč. zák. a nejsou tím dotčeny nároky na náhradu škody podle všeobecných předpisů uvedených v hlavě XXX. obč. zák.

Dr. A. Hochberger.

²⁾ Stejně rozhodnutí čis. 4775 Sb. n. s., Weizsäcker, str. 141, Herbatschek, str. 98—101.